

 jekino

 LESSEN met DONKER

 MOOCV
films met zicht op de wereld

TERRAFERMA

TERRAFERMA

Film en educatie...

www.jekino.be
www.moov.be
www.lesseninhetdonker.be

... in het vertoningscircuit van *Lessen in het donker*, in het kader van *Filmfestival MOOOV*, ter gelegenheid van een workshop verzorgd door *Jekino* of van een film in de klas...

Het medium film kreeg een plaats in het lessenpakket van heel wat scholen, daarom zorgen wij graag voor een degelijke programmatie en pedagogische omkadering. We maken jaarlijks een pittige selectie van een 30-tal films uit het afgelopen seizoen, organiseren op heel wat plaatsen vertoningen en zorgen met kant-en-klare lesmappen voor een boeiende verwerking in de klas. Daarbij spelen we in op de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

In elke lesmap streven we naar een filmtechnische en inhoudelijke benadering van de film en focussen we op één filmterm.

Doelgroep
TERRAFERMA:
Vanaf 3de middelbaar

Feedback op de filmfiche!

We horen graag je reactie. Surf naar www.filmfiches.be en laat je (sterren)mening achter bij de film die je zag. De fiches zijn tegelijk een digitale, meer visuele uitdieping van deze lesmap met trailers, foto's en interessante achtergrondinfo.

Inhoudstafel

Filmfiche	2
Regisseur Emanuele Crialesse	4
Reacties verzamelen bij de leerlingen	6
Verhaal	8
Personages	10
Focus op het gebruik van kleuren	12
Uit het leven gegrepen	14
De aftiteling	18
Fiche voor de leerlingen	20

Filmfiche

Kopieer de filmfiche op de volgende pagina voor je leerlingen. Zo zijn ze meteen goed voorbereid op de voorstelling. Ook voor je collega's die de leerlingen vergezellen, kan het een handige leidraad zijn.

FILMFICHE

Technische kaart

Italië, 2011, 88 min., Italiaans, Siciliaans en Amhaars gesproken.

Regie: Emanuele Crialese
Scenario: Emanuele Crialese, Vittorio Moroni
Producenten: Marco Chimenz, Fabio Conversi, Giovanni Stabellini, Riccardo Tozzi
Fotografie: Fabio Cianchetti
Muziek: Franco Piersanti
Montage: Simona Paggi
Decor: Paolo Bonfin
Kostuums: Eva Coen
Met: Filippo Pucillo, Donatella Finocchiaro, Mimmo Cuticchio, Giuseppe Fiorello, Tiziana T. Claudio Santamaria, Francesco Casisa, Tiziana Lodato, Mimmo Cuticchio

Synopsis

Op de vulkanische eilanden Lampedusa en Linosa wonen al eeuwenlang eenvoudige vissersfamilies. Eén van hen, een oude, eigenwijze visser, weigert toe te geven dat de tijden veranderd zijn. Zijn zoon en dochter verhuisden, op zoek naar een beter leven. Zij kozen voor de groeiende mogelijkheden die het toerisme op het eiland te bieden heeft. Maar het zijn niet alleen toeristen die aankomen op de eilanden; ze worden ook overspoeld door vluchtelingen uit Noord-Afrika.

Wanneer de familie van de visser een groep illegalen redt en een jonge, zwangere Ethiopische vrouw in hun woning verbergt, wordt hun leven overhoop gehaald. De wet verbiedt hen contact te hebben met deze nieuwkomers en ze zijn verplicht om verdachte zaken te melden bij de Italiaanse kustwacht. Het humanitaire gebaar, wat bedoeld was als ondersteuning op korte termijn, verandert al snel in een ander soort betrokkenheid als de familie de vluchtelingen beter leert kennen.

Palmares

- Speciale Prijs van de Jury – Filmfestival van Venetië 2011
- Speciale Prijs van de jury - Bastia Italian Film Festival 2012

Officiële site

<http://www.terrafermailfilm.it/>

(ook al is deze site in het Italiaans, hij is zeker de moeite voor de mooie foto's)

Wat vindt de pers?

*“Gepolijst en tevens rauw drama over vissers en vluchtelingen ontroert en doet bewonderen.” *****

De Volkskrant

“TERRAFERMA is niet alleen kritisch, maar ook begripvol en poëtisch.”

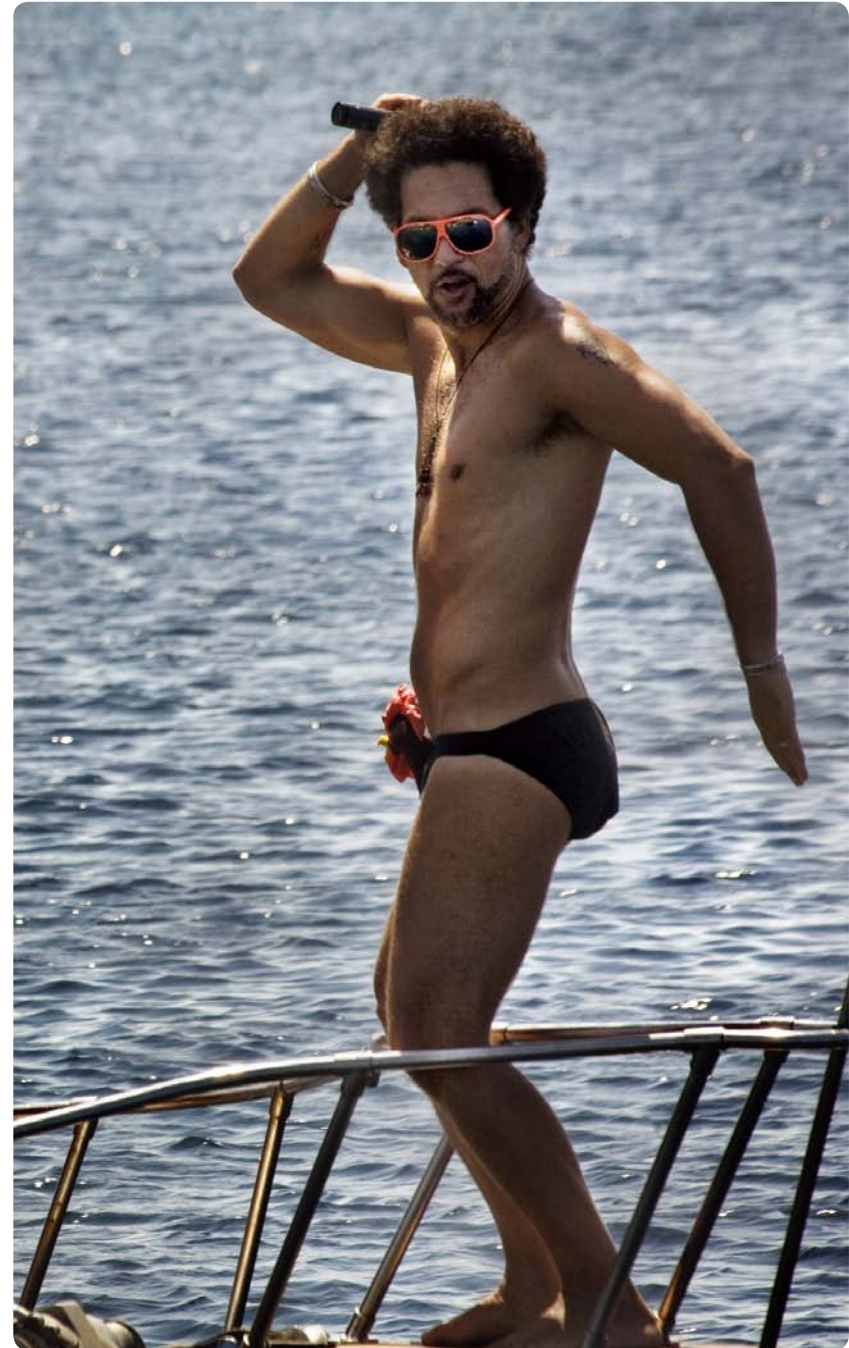
De Filmkrant

Voor de belangrijkste rollen, die van de 20-jarige Filippo en de Noord-Afrikaanse vluchtlinge Sara, vroeg Crialese amateur-acteurs. Beiden spelen rollen die dicht bij hun eigen ervaring liggen. Hun niet altijd perfecte spel geeft het verder gepolijste drama een welkom rauw randje. Dat zorgt ervoor dat het fraaie Terraferma niet alleen bewondering oproept, maar ook ontroert.

www.volkskrant.nl

Voor je naar de film trekt

TERRAFERMA snijdt een uiterst actueel thema aan. Dat bewijst het verschrikkelijke verhaal van Timnit T., die in de film de rol van de hoogzwangere vluchteling speelt. Een aantal jaar geleden, na 21 vreselijke dagen op zee, waarbij geen enkele passerende boot hulp aanbood, legde een boot aan aan de kust van Lampedusa met meer dan 70 levenloze lichamen aan boord. Op de boot zaten ook vijf overlevenden, waaronder één vrouw: de Afrikaanse Timnit T., 27 jaar oud. De gebeurtenis werd breed uitgesmeerd in de media. Regisseur Emanuele Crialese zag de foto van Timnit T. in de krant en nam contact op met United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Zo kon hij contact leggen met Timnit en haar vragen of ze de rol van Sara op zich wilde nemen. Op dit moment woont Timnit in Nederland.

REGISSEUR EMANUELE CRIALEASE

Emanuele Crialese studeerde af van de filmafdeling aan de Universiteit van New York in 1995. Drie jaar later regisseerde hij zijn eerste speelfilm in de VS: ONCE WE WERE STRANGERS. In 2002 keerde hij terug naar zijn thuisland voor zijn tweede speelfilm, RESPIRO, die zich afspeelt op een klein afgelegen eilandje ten zuiden van Sicilië, Lampedusa. De liefde die hij heeft voor zijn land leidde tot het maken van THE GOLDEN DOOR (2007), een moderne fabel die zich wederom afspeelt in Sicilië in het begin van de 20^e eeuw. Voor deze film kon hij samenwerken met zijn favoriete acteur Vincenzo Amato en met Charlotte Gainsbourg.

Het idee van TERRAFERMA heeft Crialese niet ver moeten zoeken: gewoon in de krant. Toen hij het verhaal van Timnit T. las (zie Filmfi he) was hij zo verbolgen, dat hij bijna niet anders kon dan hierover een film maken.

Regisseur Crialese: *“Jarenlang heb ik de aankomst van boten met vluchtelingen aan onze kusten geobserveerd. De pers gebruikt woorden als exodus, mensenstroom, illegaliteit en immigratie. Wanneer ik naar Timnit kijk, lijken deze woorden me zo leeg. Ik zie niets van deze woorden in haar. Ze komen niet overeen met haar. Timnit’s blik is die van iemand die haar leven geriskeerd heeft om zo te proberen haar bestaan te veranderen. Ze heeft de zee overgestoken. Een odyssee, een tocht naar evolutie.”*

In de film vergelijkt hij de manier waarop er tegenwoordig met vluchtelingen omgegaan wordt met de Holocaust: *“Ik provoceer als ik het een kleine Holocaust noem. Maar weet dat er meer gebeurt dan in de kranten komt. De rest van Europa ziet het niet, omdat die bootjes midden op zee verdwijnen. Maar de vissers weten het. Zij weten dat ze op bepaalde plekken in de Middellandse Zee hun netten niet meer uit kunnen gooien omdat ze anders menselijke resten naar boven halen. En praten erover doen ze niet. Slecht voor de handel. Wat denk je dat consumenten doen als ze weten dat de vissen die op de markt liggen de lijken van verdronken vluchtelingen hebben opgevreten?”*

Productieweetjes

Versillende objecten uit de film behoorden ooit aan vreemdelingen toe. Zo bestaat een deel van Sara's rok uit stof die op een van de boten gevonden werd.

Linosa bleek geen evidente filmlocatie. Zowel het vervoer van het filmmateriaal als dat van de cast en crew was afhankelijk van de al dan niet woeste zee, hetgeen enkele keren tot ernstige vertragingen leidde.

REACTIES VERZAMELEN BIJ DE LEERLINGEN

Vlak na de vertoning willen leerlingen vaak hun eerste indrukken kwijt. Je hoeft niet onmiddellijk dieper in te gaan op de bedenkingen van iedereen, laat de leerlingen gewoon even 'stoom aflaten'. Daarbij kunnen enkele eenvoudige vragen helpen:

- Vond je het een goede film? Waarom (niet)?
- Vond je de film hard? Waarom (niet)?
- Wat vond je het sterkste aan deze film?
- Waardoor bleef je geboeid? Was er iets wat je minder goed vond?
- Was er iets wat je niet begreep?
- Welk moment uit de film is je het meest bijgebleven? Welke scène zal het langst in je herinnering blijven?
- Zou je de film aanraden aan je vrienden? Aan je ouders? Waarom wel/niet?
- Met welk gevoel bleef je achter in je bioscoopzetel?
- Werden er dingen behandeld waarover je meer wil weten?
- Weet je nog wat het allereerste beeld van de film was? En het laatste?
- Welke gevoelens maakte de film bij je los?
- Heeft de film je geraakt? Waarom?

In de klas: de vier vragen-methode

De vier vragen-methode is een eenvoudige en doeltreffende manier om een inventaris te maken van wat een film heeft teweeggebracht bij de leerlingen. Wat vonden ze de meest beklijvende momenten uit de film? Hebben ze vragen waar ze mee blijven zitten? En welke vormelijke aspecten zijn hen opgevallen?

De leerlingen verdelen een blad of het bord in vier kolommen, waar ze hun bevindingen noteren rond vier kernwoorden:

1. De film maakt mij...
2. De beste scènes...
3. Vorm...
4. Vragen...

In de eerste kolom kunnen ze de emoties kwijt die ze bij de film voelden. Dit kunnen inhoudelijke emoties zijn, maar ook aspecten die ze goed of slecht vonden.

In de tweede kolom schrijven ze alle momenten die hen zijn bijgebleven, die hen het meest aangesproken of getroffen hebben...

De derde kolom dient om alle voor hen opvallende aspecten te noteren in verband met geluid, muziek, cameravoering, kleur, licht, acteerprestaties, generiek...

Bij het onderwerp 'vragen' formuleren de leerlingen zoveel mogelijk zaken die ze niet begrepen hebben. Vragen over de inhoud, vragen aan de regisseur, vragen aan de personages, vragen aan de acteurs, etc.

Je hebt nu een volledige bespreking voor je: een staalkaart van wat er leeft in de groep rond de film. Je kreeg de sleutelscènes, de emoties en enkele belangrijke vormelijke aspecten. En de gestelde vragen zijn geïnventariseerd.

Je kan hier een verwerking aan koppelen: de leerlingen laten verduidelijken wat ze hebben opgeschreven, de andere leerlingen laten reageren... Bij het beantwoorden van de vragen kan je de leerlingen zelf naar oplossingen laten zoeken. Zorg er als moderator voor dat de leerlingen zoveel mogelijk zelf inbrengen en dat ze dicht bij het onderwerp en de film blijven.

VERHAAL

Crialese omschrijft zijn verhaal graag als een modern sprookje...

Er was eens ...

De 20-jarige jongen Filippo woont samen met zijn moeder Guiletta op het paradijselijke eiland Linosa. Net als zijn overleden vader gaat hij dagelijks de zee op met zijn grootvader Ernesto, op zoek naar vis.

Het leven verandert...

Maar veel brengt de vis tegenwoordig niet meer op. Bovendien halen Filippo en Ernesto steeds vaker lege netten op. Filippo's moeder Guiletta droomt van een betere toekomst voor haar zoon en zichzelf, en besluit hun kleine woning als vakantiehuis aan toeristen te verhuren. Daarnaast wil ze ook dat Filippo de boot (die hij van zijn vader geërfd heeft) inruilt voor een schrooipremie. Met dat geld kunnen ze een nieuw leven beginnen op het Italiaanse vasteland. Maar ziet Filippo dat wel zitten? De plannen van Guiletta verplichten Filippo uit zijn beschermde cocon te komen. Geen gemakkelijke opdracht voor een wereldvreemde jongen.

Transformatie

Wanneer Ernesto en Filippo op een vluchtelingenvloot stoten, halen ze de drenkelingen aan boord. Ze nemen zelfs de zwangere vluchtelinge Sara in huis. En dat is tegen de wet. Elke bootvluchteling moet immers gemeld worden aan de politie. Zij die dat niet doen, of - nog erger - zij die hulp verschaffen, wacht een zware straf. Ondertussen is het huis verhuurd aan drie jonge toeristen, waaronder de mooie Maura, een leeftijdsgenoot van Filippo. Filippo probeert het meisje te imponeren en te entertainen. Wanneer hij haar en haar vrienden wil trakteren op een boottrip, gooit de politie roet in het eten. Het is hen ter ore gekomen dat de boot van Filippo vluchtelingen heeft getransporteerd, en ze nemen Filippo's oude vissersboot in beslag. Dan probeert Filippo Maura op een andere manier te imponeren. Met een geleende boot slaagt hij

er in met haar een nachtelijke tête à tête op zee te regelen. Zijn missie lijkt te slagen tot een hoop drenkelingen zich aan de boot vastklampen. Filippo wil niet nog meer problemen, en doet er alles aan om te voorkomen dat de vluchtelingen de boot op klauteren. Maura is gechoqueerd door het gewelddadige optreden van Filippo. Wanneer de volgende dag dode Afrikaanse vluchtelingen aanspoelen, wordt Filippo overmand door schuldgevoelens. Waarom liet hij zich leiden door de onmenselijke wetten van de staat?

De oplossing

Filippo kan de nachtelijke gebeurtenis niet van zich afzetten en voelt zich verantwoordelijk voor de vluchtelingen die de kust van Lampedusa de volgende dag niet bereikten. Hij besluit zijn hart te volgen en brengt de intussen bevallen Sara en haar kroost per boot naar het vasteland...

En ze leefden nog lang en gelukkig?

TERRAFERMA heeft een open einde. We zien hoe Filippo, overmand door schuldgevoelens, met zijn boot met vluchtelingen de duisternis van de nacht tegemoet vaart, maar we weten niet of ze ooit voet aan wal kunnen zetten. Zowel de kijkers als de personages blijven met vragen en spanning zitten.

Vraag

Bij een open einde mag iedere kijker zelf het vervolg van het verhaal invullen. Stel dat TERRAFERMA 10 minuten langer zou duren. Hoe zouden die laatste 10 minuten er volgens jou dan uitzien? Schrijf je bevindingen op een briefje en vergelijk jouw einde met dat van je buur.

PERSONAGES

1 familie, 3 generaties, 3 visies

De oudste generatie - Ernesto

Grootvader Ernesto vertegenwoordigt de oudste generatie op het eiland Linosa. Het is een generatie die tradities hoog in het vaandel draagt en trots is op datgene wat hen geleerd werd.

Wanneer Ernesto samen met zijn kleinzoon Filippo tal van drenkelingen in de zee spot, is het voor hem gauw een uitgemaakte zaak dat ze de vluchtelingen aan boord moeten halen. De Wet van de Zee stelt immers dat je niemand aan zijn lot mag overlaten.

Ernesto is zeer gehecht aan zijn manier van leven, aan het vissersleven, en begrijpt niet dat mensen een GSM of een scooter willen.

Ook het vernieuwende toerisme dat het vasteland naar Linosa brengt, vindt Ernesto maar niks. Op zijn oude dag wil hij immers gewoonweg genieten van het leven dat hem zoveel jaren lang gelukkig heeft gemaakt.

De middelste generatie – Nino en Guiletta

Nino

Ernesto's zoon Nino is de belichaming van de toeristische sector op Linosa. Dag na dag, stelt hij alles in het werk om de toeristen de tijd van hun leven te bezorgen. De toeristen zorgen immers voor brood op de plank. Nino's visie op het helpen van vluchtelingen staat helemaal in het teken van de nieuwe inkomstenbron van het eiland. Vluchtelingen vormen een grote bedreiging voor het opkomende toerisme en dienen zo ver mogelijk van de vakantiegangers vandaan gehouden te worden. Ook al leidt dit tot een stille dood ver weg van de overvolle toeristische kust.

Guiletta

Guiletta is Filippo's moeder en de zorg voor haar zoon is prioritair. Het vasteland oefent steeds meer een grotere aantrekkingskracht op Guiletta uit. Het zou haar zoon de kans bieden op een betere toekomst en ervoor zorgen dat ze niet meer dagelijks geconfronteerd wordt met de vele herinneringen aan haar overleden man. In afwachting van de grote stap, laat Guiletta zich door Nino overtuigen om zich over te geven aan het toerisme op het eiland.

De jongste generatie

Filippo

Filippo, geboren en getogen op Linosa, is een wereldvreemde 20-jarige jongen die steeds onder de beschermende vleugels van zijn familie heeft geleefd. De beslissing van zijn moeder om naar het vasteland te verhuizen en de komst van de vluchtelingen en de bloedmooie toeriste Maura, doen Filippo's simpele bestaan echter wankelen. Hij wordt heen en weer geslingerd tussen traditie, zijn beschermende cocon en vernieuwing.

Maura en co.

Dat Filippo niet op zijn leeftijdsgenoten lijkt, blijkt uit de komst van de wereldse Maura en haar vrienden. Hoewel het viertal ongeveer dezelfde leeftijd heeft, komt Filippo heel kinds over. Over veel zaken kan hij niet meespreken en wanneer hij zijn dieren aan zijn nieuwe vrienden wil tonen, wordt met hem de spot gedreven.

De nachtelijke boottrip waarbij Filippo er alles aan doet om te voorkomen dat vluchtelingen de boot opklauteren, brengt meteen een einde aan de prille vriendschap tussen hem en de toeristen. Hoe kan je deze drenkelingen nu geen hulp bieden?

Kan jij je nog herinneren wie volgende uitspraken deed? Waarom zijn ze zo typerend voor dat personage?

- “Een visser kan geen honger lijden zolang hij de zee heeft!”
- “Het eiland is te klein. Wij staan niet op de wereldbol.”
- “Die vluchtelingen bezorgen ons alleen maar slechte publiciteit!”

FOCUS OP HET GEBRUIK VAN KLEUREN

Kleuren spelen een belangrijke rol in elke film. Meestal krijgt elk hoofdpersonage tijdens de voorbereidingen van een film een hoofdkleur toegewezen. Soms gebeurt dat door de regisseur, maar vaak door de man van het decor in samenspraak met de cameraman en de kostuumontwerper. Die kleur (die gekozen wordt in functie van het verhaal, de gemoedstoestand van het personage, zijn opvoeding, opleiding...) komt vervolgens voor in kostuums van het personage, in rekwisieten die hij gebruikt, in het decor etc.

Kleuren zijn een visueel hulpmiddel om het verhaal te vertellen. In de jeugdfilm *A LITTLE PRINCESS* (1995) bijvoorbeeld werd fel oranje en paars gebruikt in de herinneringen van het personage, terwijl ze in het heden enkel grijze en bruine kleuren te zien kreeg. Door de kleuren alleen al wist je dat het hoofdpersonage vroeger gelukkiger was dan nu. In de filmklassieker *CHINA-TOWN* (1974), die zich tijdens een hittegolf afspeelt, werden dan weer veel witte gebouwen gefilmd, omdat wit de hitte suggereert.

Er zijn ook enkele 'kleurconventies' in de wereld van de film. Voor een droevig moment gebruik je donkere schaduwen, koele kleuren en sombere muziek. Een gelukkig moment wordt dan weer getoond in felle, warme kleuren, met vrolijke muziek.

Sommige regisseurs spelen met die conventies en breken ze soms. Verdriet kan soms beter verbeeld worden door mooie beelden. Waanzin komt soms beter tot zijn recht met net heel rustige beelden. Ook in *TERRAFERMA* worden de conventies niet helemaal gevolgd.

Kleuren in TERRAFERMA

Dat traditie en vernieuwing twee uitersten zijn, wordt extra benadrukt door het gebruik van kleuren. Zo gaat vernieuwing gepaard met een fel en vrolijk kleurenpalet. Dit vormt een duidelijke breuklijn met de sobere doffe kleuren die staan voor traditie...

Herdenkingsdienst versus scooter

Een zwarte stoet trekt langs de kade van Linosa. Tijdens de herdenkingsdienst van Filippo's vader die enkele jaren geleden op zee verdween, betuigen de inwoners van het eiland steun aan de familie. Als pater familias, dankt Ernesto de aanwezigen. Veel tijd om stil te staan bij het verlies van Filippo's vader krijgen we echter niet. De sombere traditionele ceremonie maakt plaats voor vernieuwing in de vorm van een knalrode scooter die Filippo van zijn nonkel cadeau krijgt.

Het huis van Guiletta en Filippo

Het ietwat vervallen huis van Guiletta en Filippo valt ten prooi aan het opkomend toerisme. Het verkleurde sombere behang moet plaatsmaken voor een nieuw laagje verf, een fris kleurtje. Toch blijft de ruimte gevuld met het verleden door het decor van zwart-witte trouwfoto's en de familiecollectie porselein.

Opdracht: beeldspraak

Bekijk en bespreek volgende beelden met de klas.

- Welke kleuren zie je? Staan de grijze kleuren steeds voor traditie en de felle kleuren steeds voor vernieuwing? Of zie je uitzonderingen?
- Wat zeggen deze beelden over de personages die in het beeld staan? Vertellen deze beelden meer dan enkel het verhaal?
- Wat zijn de verschillen tussen het beeld van de vluchtelingen op het vlot en het beeld van de toeristen op de boot?

Opdracht: kleuren van je leven

Observeer de kleuren uit je dagdagelijkse omgeving: de kleuren van je kledij, van het klaslokaal, de speelplaats, je kamer, de living, de keuken, andere locaties waar je vaak bent (sporthal, café...).

Maak vervolgens een kleurenpalet van je leven: zoek de kleuren uit je omgeving terug in tijdschriften (of maak gewoon foto's van de kleuren die je ziet), en maak er een collage van.

- Wat vind je van je eigen kleurenpalet? Vind je de meeste kleuren mooi? Wat zou je willen veranderen?
- Welk effect heeft dit kleurenpalet op jouw gemoedstoestand, denk je?
- Vergelijk de verschillende kleurenpaletten van je medeleerlingen. Met wie zou jij jouw kleurenpalet willen ruilen, en waarom?

Opdracht: kleuren in fictie

Kleur is ook een leuke manier om een boek te bespreken.

Kies een boek dat je onlangs gelezen hebt, en bepaal het kleurenpalet van het hoofdpersonage. Zoek de kleuren in tijdschriften en maak een collage. Verdedig je keuzes van kleuren voor de andere leerlingen.

UIT HET LEVEN GEGREPEN

Het Italiaanse eiland Lampedusa en het kleinere Linosa haalden sinds de jaren '90 de internationale voorpagina's door de vele, vaak illegale, immigranten die er per boot arriveerden. Zij die zich aan de gevaarlijke overtocht waagden, hoopten zo op een gouden ticket, een Europese verblijfsvergunning. Ook Malta, de Canarische eilanden, Slowakije en het Spaanse Ceuta gaan stilletjesaan gebukt onder de almaar toenemende vluchtelingenstroom. De Straat van Sicilië, de zee-engte tussen Libië, Tunesië en de Siciliaanse eilanden, staat op de 1ste plaats wat dodelijkste vaarroutes betreft. Hoeveel mensen er reeds stierven op zee, is niet geweten, al haalden in 2008 zeker 642 vluchtelingen de drempel van Europa niet volgens statistieken van de Italiaanse overheid.

De opeenvolgende dramatische taferelen die zich voor de kusten van Lampedusa en Linosa afspeelden, zorgen voor heel wat verdeeldheid binnen zowel de Italiaans als de Europese politieke wereld. Laten ze de vluchtelingen aan hun lot over of geven ze toe aan een mensenstroom die ze eigenlijk niet kunnen verwerken?

In 2011 bereikt de vluchtelingenstroom een hoogtepunt wanneer blijkt dat de eilanden meer vluchtelingen dan inwoners tellen. De Arabische Lente, revolutionaire opstanden in Egypte, Tunesië en Libië, liggen aan de basis van de toename. Wanneer duidelijk wordt dat de hele situatie een verlies van 60 % in de toeristische sector betekent, komen de inwoners in opstand. Hun hulpkreet wordt echter nauwelijks aanhoort. Vandaag de dag sijpelen er nog iedere week berichten over bootvluchtelingen de Europese nieuwsdiensten binnen.

Wees welkom op Lampedusa ... of toch niet?

In mei 2011 was er heel wat commotie rond een promotiefilmje dat Lampedusa als toeristisch paradijs pree om zo de economie van het eiland een duwtje in de rug te geven. De fraaie natuurbeelden die initieel op de Italiaanse zender RAI verschenen, vormden echter een schrijnend contrast met de harde dagelijkse realiteit die op de aansluitende journaals getoond werd. Hoewel

de toenmalige Italiaanse Minister van Toerisme Brambilla geen graten zag in de spot en deze op een heuse persconferentie voorstelde, was burgemeester De Rubeis allerminst opgezet met het reclamefilmpje: “Wij hebben geen nood aan de door Berlusconi beloofde golfba n maar willen gewoon fi anciële hulp voor de ondernemers.”

Het promotiefilmpje wordt nog steeds getoond op de website van Toerisme Italië:

<http://www.italia.it/en/media/lampedusa/watch-video.html>

Last Stop Lampedusa

Februari 2011. Omwille van de revolutionaire opstanden in Tune-sië, Egypte en Libië zoeken in een tijdspanne van amper 3 dagen ongeveer 5.000 mensen via Lampedusa de poorten van Europa op. De korte documentaire Last Stop Lampedusa (Chiara Zammitti, 2011) biedt een veelzeggende blik op de situatie door middel van getuigenissen van vrijwilligers, lokale inwoners en vluchtelingen.

Opdracht: actualiteit

Zoek op het internet 5 artikels die met de vluchtelingenproblema-tiek op Lampedusa te maken hebben. Welke feiten komen telkens weer terug? Bespreek de inhoud met je klas en maak een mind-map rond het thema.

Opdracht: (on)gewenste gasten

Zowel graag geziene gasten als ongewenste bezoekers spoelen, in enkele gevallen haast letterlijk, aan op Linosa. Daar waar de toeristen zorgen voor de broodwinning van menig inwoner op

het eiland, worden de bootvluchtelingen mede verantwoordelijk geacht voor de teloorgang van de visvangst en voor het dalen van het toeristenpercentage.

Dat de beweegredenen achter de aankomst van beide partijen van totaal verschillende aard zijn, blijkt uit de vele voorbeelden in TERRAFERMA.

	TOERISTEN	VLUCHTELINGEN
HET VASTELAND	Het vertrekpunt van hun reis. Ze ontvluchten het vasteland om uit te kunnen waaien op een zonovergoten paradijselijk eiland in het midden van de oceaan.	Het vasteland is de eindbestemming, de enige hoop op een betere toekomst. Linosa is slechts 1 van de vele tussenstops.
DE ZEE	De aantrekkingskracht van de zee blijkt groot. Denk hierbij aan het prachtige beeld van blijde toeristen die in de zee springen.	De zee houdt heel wat gevaren in. Dagenlang ronddobberend en hopen op een helpende hand klampen de vluchtelingen zich vast aan passerende boten.
DE BOOT	Een boottochtje is één van de vele ontspannende activiteiten die op het vakantieprogramma staan.	Een boot is het transportmiddel naar een betere toekomst.

De toeristen en vluchtelingen die op Linosa terechtkomen, hebben een heel verschillende kijk op tal van zaken. Kun jij volgend schema aanvullen? Wat is de visie van beide partijen op de elementen uit de eerste kolom

	TOERISTEN	VLUCHTELINGEN
HET VASTELAND		
DE ZEE		
DE BOOT		

Vragen

Voor de grootvader is het duidelijk: je moet die mensen redden. Hij overtuigt zijn gezin ervan en zorgt ervoor dat de Afrikaanse vrouw en haar kinderen veilig blijven, verstopt in de garage. Hij kiest voor de menselijke kant en is dus burgerlijk ongehoorzaam.

- Wanneer zou jij kiezen voor burgerlijke ongehoorzaamheid?
- Hoe zie jij de situatie van de asielzoekers die naar België komen?
- Is je mening veranderd na het bekijken van TERRAFERMA?

DE AFTITELING

De aftiteling van TERRAFERMA wordt voorzien van het lied *Le vent nous portera* van Noir Desir.

Beluister het lied op YouTube.com (te vinden onder de titel [Noir Desir - Le Vent Nous Portera](#)) en lees de bijhorende vertaalde songtekst. Is dit lied een bewuste keuze volgens jou? Waarom (niet)? Welke link vind jij eventueel terug tussen het verhaal en de inhoud van het liedje?

De wind zal ons meevoeren

Ik ben niet bang voor de weg,
men zou moeten kijken, men moet luisteren
naar de kronkelingen in je diepste wezen
en alles zal goed komen,
de wind zal ons meevoeren

Jouw boodschap aan de Grote Beer
en de baan van de reis,
een kort ogenblik van heerlijkheid,
zelfs als dat tot niets dient
zal de wind het meevoeren,
Alles zal verdwijnen maar
de wind zal ons meevoeren

De streling en het schroot
en deze ellende die ons kwelt,
Het paleis van voorheen,
van gisteren en morgen
zal de wind meevoeren
Genetisch aan banden gelegd,
chromosomen in de dampkring,
Taxi's voor de sterrenstelsels
en mijn vliegend tapijt straalt,
De wind zal het meevoeren,
Alles zal verdwijnen maar
de wind zal ons meevoeren

Deze geur van onze doodse jaren,
die aan kunnen kloppen op je deur,
met een oneindigheid aan bestemmingen,
Men stelt er één vast, maar welke houdt men aan?
De wind zal het meevoeren

Terwijl het getij opkomt
en iedereen zijn rekening opnieuw opmaakt,
neem ik in de diepte van mijn schaduw
het stof van jou mee
De wind zal het meevoeren,
Alles zal verdwijnen maar
de wind zal ons meevoeren

Fiche voor de leerlingen:

Op de volgende pagina vind je een fiche voor de leerlingen. Daarop staan een aantal trefwoorden, citaten en vragen die met de film te maken hebben. Je kan deze fiche gebruiken als leidraad tijdens de bespreking van de film.

- Hoe zie jij de situatie van de asielzoekers die naar België komen?
- Is je mening veranderd na het bekijken van TERRAFERMA?

Het Italiaanse eiland Lampedusa en het kleinere Linosa haalden sinds de jaren '90 de internationale voorpagina's door de vele, vaak illegale, immigranten die er per boot arriveerden. En de vele doden die hun bestemming niet gehaald hebben...

Dat traditie en vernieuwing twee uitersten zijn, wordt extra benadrukt door het gebruik van kleuren. Zo gaat vernieuwing gepaard met een fel en vrolijk kleurenpalet. Dit vormt een duidelijke breuklijn met de sobere, doffe kleuren die staan voor traditie...

Regisseur Crialesi: *“Ik provoocer als ik het een kleine Holocaust noem. Maar weet dat er meer gebeurt dan in de kranten komt. De rest van Europa ziet het niet, omdat die bootjes midden op zee verdwijnen. Maar de vissers weten het. Zij weten dat ze op bepaalde plekken in de Middellandse Zee hun netten niet meer uit kunnen gooien omdat ze anders menselijke resten naar boven halen. En praten erover doen ze niet. Slecht voor de handel. Wat denk je dat consumenten doen als ze weten dat de vissen die op de markt liggen de lijken van verdronken vluchtelingen hebben opgevreten?”*

Kan jij je nog herinneren wie volgende uitspraken deed? Waarom zijn ze zo typerend voor dat personage?

- *“Een visser kan geen honger lijden zolang hij de zee heeft!”*
- *“Het eiland is te klein. Wij staan niet op de wereldbol.”*
- *“Die vluchtelingen bezorgen ons alleen maar slechte publiciteit!”*

Voor de grootvader is het duidelijk: je moet die mensen redden. Hij overtuigt zijn gezin ervan en zorgt ervoor dat de Afrikaanse vrouw en haar kinderen veilig blijven, verstopt in de garage. Hij kiest voor de menselijke kant en is dus burgerlijk ongehoorzaam. Wanneer zou jij kiezen voor burgerlijke ongehoorzaamheid?

Bij een open einde mag iedere kijker zelf het vervolg van het verhaal invullen. Stel dat TERRAFERMA 10 minuten langer zou duren. Hoe zouden die laatste 10 minuten er volgens jou dan uitzien? Schrijf je bevindingen op een briefje en vergelijk jouw einde met dat van je buur.